

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-intro-shoot-idm96.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Folk og folkeånd

I forhold til *Verdenskrøniken* 1812 er psykologiske skildringer af individuelle skikkelser i historien nedtonet til fordel for at se dem som udtryk for deres folk og tid (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 750 f.). Det hænger sammen med, at ideerne om folk og folkeånd fra *Verdenskrøniken* 1814 og *Europa, Frankrig og Napoleon* nu spiller en fremtrædende rolle.

Grundtvigs syn på folk, sprog og folkeånd bygger på 1. Mosebog, kapitel 10-11 med beretningen om Babelstårnet og Noas sønner, Sem, Kam og Jafets efterkommere og deres adskillelse i de forskellige folkeslag (Grundtvig 1814, s. 41-53). Alle folk på kloden er skabt én gang for alle o. 1900 f.Kr., og de dermed skabte folkeånd røber sig gennem historien i deres sprog, myter og bedrifter – eller mangel på samme. Denne *etniske skabelsesmyte* (Vind 1999, s. 119 f. og 269) er forudsat i *Verdenskrøniken* 1817 (s. 4 f.) og i alle Grundtvigs senere historiske værker.

I *Verdenskrøniken* 1817 finder man Grundtvigs mest prægnante formulering af sit begreb om folkeånd:

Aand hos et Folk kalde vi en naturlig Retning til det Oversandselige, som giver det en indvortes Eenhed, og lader sig tilsyne deri, at hele Folkets Stræben gennem Historien gaaer ud paa noget Oversandseligt, som det Eneste der kan være fælleds for de adskillige Mennesker og Slægter i Tiden og Rummet (s. 460).

Folkene var efter Grundtvigs syn oprindelige åndelige helheder, hvis levnedsløb skulle fortsætte som adskilte indtil Dømedag. Deres mere eller mindre kraftige ånd kom til syne gennem historien i det politiske liv såvel som i digtning, kunst og videnskabelig stræben. Når det gjaldt oldtidens folk, så var det poesien i deres oldtidsmyter og sagn, der røbede deres ånd. Det gælder ikke mindst jøderne med Det Gamle Testamente og nordboerne med den nordiske mytologi.

En skikkelse som Newton ses (s. 332 f.) som redskab for den engelske 'kæmpeånd', der kunne udrette maskinmæssige mirakler, men manglede historisk og åndelig sans. Den franske folkeånd har udpræget sans for glimmer og overfladisk skin, og hollænderne, der "aldrig har været synderlig *opvakde*" (s. 616), har evner for håndværk og praktiske fag, men er også uden historisk sans. Bogen rummer mange sådanne slagfærdige, generaliserende domme.

Folkenes bedrifter bedømmes efter deres ånd eller mangel på samme: "thi Mangel paa Aand kjendes nok saa nemt af Uvirksomhed som Aanden af sine Værker" (s. 452), hedder det således om Rusland og de åndløse slaviske folk. Og manglen på oldtidssagn gør, at Grundtvig endda må frakende "Svenskere baade poetisk og historisk Aand" (s. 215 f.).

Hele verdenshistoriens forløb vidner om, at de folk, der fra skabelsens dage bedst har bevaret sansen for den usynlige åndens verden og åndens ophav i Gud, af Forsynet er udvalgt til at føre historien frem mod det sandhedens og lysets rige, som var forjættet af Det Gamle Testaments profeter.

Som *Verdenskrøniken* 1812 rummer også *Verdenskrøniken* 1817 domme over åndløse, ugudelige tider og sædernes forfald: "Uteerligheds Moradser og sandselig Fornufts bundfrosne Hav" (s. 601). Men tonen synes dog mildnet lidt i et forsøg på, ligesom i *Danne-Virke*-artiklerne, at tale et mere forsonligt verdsligt sprog. Flemming Lundgreen-Nielsen har i sin omhyggelige analyse af billedsproget i den nyskrevne del af *Verdenskrøniken* 1817 vist, at det adskiller sig fra *Verdenskrøniken* 1812. I stedet for mange passive natur-, sygdoms- og dødsbilleder er *Verdenskrøniken* 1817 mere præget af billeder fra en "aktivt handlende og frembringende menneskehed" (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 755).

I 1815 havde Grundtvig i sin udredning af den etniske skabelsesmyte og Europas folkestammer profeteret om danskernes verdenshistoriske rolle: "*Roms Aand skal falde for Danmarks Engel*" (Grundtvig 1815, s. 169). I *Verdenskrøniken* 1817 spiller Danmark og danskerne en underordnet rolle, men er dog diskret til stede.

Hvad angår Nordens oldtid gælder, at "de Danske i aandelig Forstand stedse var Hovedfolket, derom vidner Alt" (s. 77). Når det gælder den åndeligt mest aktive stamme blandt russerne, varegerne, så er de sikkert af nordisk afstamning (s. 453 og 461). Om Kants og Herders folkestamme, preusserne, er der usikkerhed, "dog skal der fra gamle Dage have gaaet det Sagn i Landet, at den herskende Stamme var indvandret fra Skandinavien" (s. 544).

Reformationen forløb særlig heldigt i Danmark på grund af "det Danske Folks eiendommelige Godmodighed og Agtelse for Sandhed" (s. 158). Danmark var "Landet efter Luthers Hjerte" (s. 383), og "ingensteds blev han saa rolig og saa trolig fulgt" (s. 674). Til slut profeterer Grundtvig, at lyset og sandheden i Guds og Luthers navn vil sejre, skønt han ikke kan sige hvornår. Men at det nok må blive i Danmark, antydes kraftigt.